

บุคลากรทางการแพทย์ได้รับความคุ้มครองโดยกฎหมาย

Medical professional is protected by Law

สันติ มุ่งสันติ *

ABSTRACT

Illness is one of the fundamental of human being's experience and medication also one of four requisites. Medical professionals responses for providing health care to patient including examination, diagnosis making and treatment. Nowadays patient's expectation in medical care is apparently developed. Nevertheless uncertainty of medical care outcome is varied depending on complexity of patient's diseases and conditions. Medical error should be considered as inevitable error as the same of every human activity. Medical professionals therefore engage with high responsibility for patient's life and risk of lawsuit against medical errors.

บทคัดย่อ

ความเจ็บไข้ได้ป่วยเป็นปัญหาขั้นพื้นฐานที่มนุษย์เราทุกคนต้องประสบในชีวิต ยารักษาโรคเป็นปัจจัยหนึ่งในสี่ในสิ่งจำเป็นของมนุษย์ที่ใช้ในการรักษาความเจ็บป่วย โดยบุคลากรทางการแพทย์มีหน้าที่ตรวจวิเคราะห์รักษาพยาบาลคนไข้ให้หาย จากความเจ็บป่วย ในปัจจุบันความคาดหวังในการรักษาของคนไข้สูงมากในความเป็นจริงอาการที่คนไข้มาพบบุคลากรทางการแพทย์ในแต่ละโรคมีความยากง่าย ในการตรวจวิเคราะห์วินิจฉัยและพยาบาลรักษาที่แตกต่างกัน ในความเป็นจริงคนไข้ ควรยอมรับว่าบุคลากรทางการแพทย์ก็เป็นมนุษย์ปุถุชนคนหนึ่งที่สามารถเกิดความ ผิดพลาดในการตรวจรักษาได้ บุคลากรทางการแพทย์ต้องรับผิดชอบสูงมากในชีวิต ของคนไข้ และต้องมีความเสี่ยงต่อการถูกฟ้องร้องตามกฎหมาย

*นักเทคนิคการแพทย์ ชำนาญการพิเศษ กลุ่มงานพยาธิวิทยาคลินิก โรงพยาบาลสุรินทร์ วท.บ. (เทคนิคการแพทย์), DAP&E (Diploma in Applied Parasitology and Entomology), นบ. (นิติศาสตร์บัณฑิต), นบท. (นิติบัณฑิตแห่งประเทศไทย), บ.ปค. (บัณฑิตทางกฎหมายปกครอง)

บทนำ

บุคลากรทางการแพทย์ผู้มีหน้าที่ตรวจวิเคราะห์วินิจฉัยรักษาพยาบาลบุคคลผู้เจ็บป่วยในบางครั้งอาจเกิดความผิดพลาดเสียหายแก่บุคคลผู้เจ็บป่วยโดยมิได้เจตนาจงใจหรือมิได้ประมาทเลินเล่อการกระทำให้เกิดความผิดพลาดเสียหายนั้นย่อมไม่เป็นการละเมิดที่จะต้องรับผิดชอบตามกฎหมาย แต่ถ้าการกระทำนั้นเกิดจากความเจตนาจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ย่อมเป็นการกระทำที่ละเมิดต่อบุคคลผู้เจ็บป่วยที่สามารถฟ้องร้องให้รับผิดชอบเพื่อการละเมิดเช่นนั้นได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะ 5 หมวด ความรับผิดเพื่อการละเมิด มาตรา 420 “ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหายถึงแก่ชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ถือว่าเป็นผู้ละเมิดจำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น⁽¹⁾” โดยภาระการพิสูจน์ว่าการกระทำนั้นเกิดจากความเจตนาจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ตกอยู่แก่ผู้ถูกฟ้องต้องพิสูจน์ให้ได้ว่าตนเองไม่ได้จงใจหรือประมาทเลินเล่อ

ประมวลกฎหมายอาญา หมวด 4 ความรับผิดทางอาญา มาตรา 59 วรรค 2 ถึง 5

“กระทำโดยเจตนา ได้แก่กระทำโดยรู้สำนึกในการที่กระทำและในขณะเดียวกัน ผู้กระทำประสงค์ต่อผล หรือยอมเสี่ยงเห็นผลของการกระทำนั้น

ถ้าผู้กระทำมิได้รู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิด จะถือว่าผู้กระทำประสงค์ต่อผล หรือยอมเสี่ยงเห็นผลของการกระทำนั้นมิได้

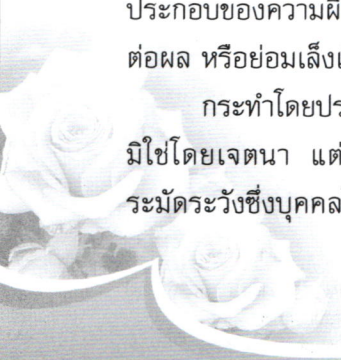
กระทำโดยประมาท ได้แก่กระทำด้วยความผิดมิใช่โดยเจตนา แต่กระทำโดยปราศจากความระมัดระวังซึ่งบุคคลในภาวะเช่นนั้นจักต้องมีตาม

วิสัยและพฤติการณ์ และผู้กระทำอาจใช้ความระมัดระวังเช่นว่านั้นได้ แต่หาได้ใช้ให้เพียงพอไม่

การกระทำ ให้หมายความรวมถึงการให้เกิดผลอันหนึ่งอันใดขึ้นโดยงดเว้นการที่จักต้องกระทำเพื่อป้องกันผลนั้นด้วย⁽²⁾”

บุคคลผู้เจ็บป่วยที่ได้รับความเสียหายสามารถฟ้องเรียกร้องความรับผิดชอบเพื่อการละเมิดต่อศาลในการกระทำละเมิดที่เกิดขึ้นก่อนวันที่ 15 พฤศจิกายน พ.ศ. 2539 ขอให้หน่วยของรัฐที่บุคลากรทางการแพทย์นั้นสังกัดและบุคลากรทางการแพทย์ผู้ทำให้เกิดความเสียหายร่วมกันรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ นั่นคือไม่ว่าจะเป็นการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่หรือไม่ก็ตาม เจ้าหน้าที่นั้นต้องรับผิดชอบเป็นการเฉพาะตัว โดยเมื่อหน่วยงานของรัฐชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหายไปแล้วก็มีสิทธิไล่เบี้ยจากเจ้าหน้าที่ได้เต็มจำนวนถ้าเจ้าหน้าที่ได้กระทำความเสียหายนั้นไปด้วยความจงใจหรือประมาทเลินเล่อ โดยเจ้าหน้าที่ไม่อาจยกข้ออ้างว่าหน่วยงานมีส่วนบกพร่องด้วยมาหักออกจากความรับผิดชอบของตนและในกรณีที่เจ้าหน้าที่หลายคนร่วมกันกระทำละเมิดก็ต้องรับผิดชอบอย่างลูกหนี้ร่วมโดยต้องรับผิดชอบในความเสียหายเต็มจำนวนจะเกี่ยวรับผิดชอบเฉพาะส่วนของตนไม่ได้

ทั้งๆ ที่การที่เจ้าหน้าที่ดำเนินการต่างๆ ของหน่วยงานของรัฐนั้นหาได้เป็นไปเพื่อประโยชน์อันเป็นการเฉพาะตัวไม่ แต่ก็เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนผู้เจ็บไข้ได้ป่วย การปล่อยให้ความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติตามภาระหน้าที่และทำให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่นให้เป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จึงเป็นการไม่เหมาะสมบนทอนขวัญกำลังใจในการทำงานของเจ้าหน้าที่ ดังนั้นเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการปฏิบัติ

งานของเจ้าหน้าที่ ในปัจจุบันการกระทำละเมิดที่เกิดขึ้นของเจ้าหน้าที่ที่ได้กระทำในการปฏิบัติหน้าที่ตั้งแต่วันที่ 15 พฤศจิกายน พ.ศ. 2539 อันเป็นวันที่เป็นการบังคับใช้พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539³⁾ ให้เป็นไปตามที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

“เจ้าหน้าที่” หมายความว่า ข้าราชการ พนักงาน ลูกจ้าง หรือผู้ปฏิบัติงานประเภทอื่นไม่ว่าจะเป็นการแต่งตั้งในฐานะเป็นกรรมการหรือฐานะอื่นใด

“หน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า กระทรวง ทบวง กรม หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นและมีฐานะเป็นกรม ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น และรัฐวิสาหกิจที่ตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกา และให้หมายความรวมถึงหน่วยงานอื่นของรัฐที่มีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้เป็นหน่วยงานของรัฐตามพระราชบัญญัตินี้ด้วย

บุคลากรทางการแพทย์ที่จะได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัตินี้ ต้องเป็นไปตามที่กำหนดในพระราชบัญญัตินี้ ไม่ว่าจะเป็นข้าราชการ พนักงานหรือลูกจ้าง ไม่ว่าจะอยู่ในฐานะหน้าที่แพทย์ ทันตแพทย์ เภสัชกร พยาบาล เทคนิคการแพทย์ พนักงาน ลูกจ้างต่างๆ ที่ปฏิบัติงานอยู่ในหน่วยงานของรัฐ โดยได้รับความคุ้มครองดังต่อไปนี้

1. ตาม มาตรา ๕ วรรค 1 “หน่วยงานของรัฐต้องรับผิดชอบผู้เสียหายในผลแห่งละเมิดที่เจ้าหน้าที่ของตนได้กระทำในการปฏิบัติหน้าที่ ในกรณีนี้ผู้เสียหายอาจฟ้องหน่วยงานของรัฐดังกล่าวได้โดยตรง แต่จะฟ้องเจ้าหน้าที่ไม่ได้” หมายความว่าบุคคลผู้เจ็บป่วยที่ได้รับการรักษาเสียหายในการกระทำละเมิดของเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติตามหน้าที่ต้องฟ้องหน่วยงานของรัฐที่บุคลากร

ทางการแพทย์นั้นสังกัดโดยตรงแต่จะฟ้องบุคลากรทางการแพทย์ผู้ทำให้เกิดความเสียหายด้วยไม่ได้ แม้ฟ้องมาศาลต้องยกฟ้องหรือไม่รับคำฟ้องที่ฟ้องต่อเจ้าหน้าที่ แต่ถ้าการกระทำละเมิดของเจ้าหน้าที่มิใช่การกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ต้องเป็นไปตาม มาตรา ๖ “ถ้าการกระทำละเมิดของเจ้าหน้าที่มิใช่การกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ เจ้าหน้าที่ต้องรับผิดชอบในการนั้นเป็นการเฉพาะตัว ในกรณีนี้ผู้เสียหายอาจฟ้องเจ้าหน้าที่ได้โดยตรง แต่จะฟ้องหน่วยงานของรัฐไม่ได้” การรับผิดชอบละเมิดที่มีใช่การกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ต้องรับผิดชอบตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

2. เมื่อหน่วยงานของรัฐชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหายไปแล้วจะสิทธิไล่เบี้ยจากเจ้าหน้าที่ได้ก็ต่อเมื่อเจ้าหน้าที่ได้กระทำความเสียหายนั้นไปด้วยความจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงเท่านั้น ตาม มาตรา 8 วรรค 1 “ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหายเพื่อการละเมิดของเจ้าหน้าที่ให้หน่วยงานของรัฐมีสิทธิเรียกให้เจ้าหน้าที่ผู้ทำละเมิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนดังกล่าวแก่หน่วยงานของรัฐได้ ถ้าเจ้าหน้าที่ได้กระทำการนั้นไปด้วยความจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง”

3. เจ้าหน้าที่สามารถยกข้ออ้างว่าหน่วยงานมีส่วนบกพร่องด้วยมาหักออกจากความรับผิดชอบตน ตามมาตรา 8 วรรค 3 “ถ้าการละเมิดเกิดจากความผิดหรือความบกพร่องของหน่วยงานของรัฐหรือระบบการดำเนินงานส่วนรวมให้หักส่วนแห่งความรับผิดชอบดังกล่าวออกด้วย” และการเรียกให้เจ้าหน้าที่ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนมิต้องให้ใช้เต็มจำนวนความเสียหายก็ได้โดยคำนึงถึงความร้ายแรงแห่งการกระทำและความเป็นธรรมในแต่ละกรณีด้วย เช่น เป็นผู้ทำคุณงามความดีคุณประโยชน์ให้แก่หน่วยงานของรัฐ

ไม่เคยมีความผิดบกพร่องมาก่อน เป็นต้น ตามมาตรา 8 วรรค 2 “สิทธิเรียกให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตามวรรคหนึ่งจะมีได้เพียงใดให้คำนึงถึงระดับความร้ายแรงแห่งการกระทำและความเป็นธรรมในแต่ละกรณีเป็นเกณฑ์โดยมิต้องให้ใช้เต็มจำนวนของความเสียหายก็ได้”

4. ในกรณีที่เจ้าหน้าที่หลายคนร่วมกันกระทำละเมิด มิให้นำหลักเรื่องลูกหนี้ร่วมมาใช้บังคับ โดยต้องรับผิดชอบในความเสียหายเฉพาะส่วนของตนเท่านั้น ตามมาตรา 8 วรรค 4 “ในกรณีที่การละเมิดเกิดจากเจ้าหน้าที่หลายคน มิให้นำหลักเรื่องลูกหนี้ร่วมมาใช้บังคับและเจ้าหน้าที่แต่ละคนต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนเฉพาะส่วนของตนเท่านั้น”

บทวิจารณ์

ความคุ้มครองโดยกฎหมายต่อบุคลากรทางการแพทย์ที่กล่าวถึงในที่นี้เป็นแต่เพียงความคุ้มครองความผิดเพื่อความละเมิดของเจ้าหน้าที่ที่ได้กระทำในการปฏิบัติหน้าที่เท่านั้น ยังมีความผิดอีกหลายประการที่ยังมิได้กล่าวถึง คงต้องกล่าวในโอกาสต่อไปเช่นความรับผิดที่มีต่อการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ ความรับผิดต่อหน่วยงานของรัฐที่ผู้นั้นอยู่หรือไม่อยู่ในสังกัด ความรับผิดทางอาญาตามประมวลกฎหมายอาญา และถึงแม้เป็นความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่การฟ้องร้องอาจฟ้องต่อศาลยุติธรรมหรือศาลปกครองก็แตกต่างกันในการใช้อำนาจหน้าที่ตามกฎหมายว่าเป็นการใช้หรือไม่ได้ใช้อำนาจทางปกครอง การยื่นคำขอต่อหน่วยงานของรัฐให้พิจารณาชดใช้ค่าสินไหมทดแทนโดยไม่จำเป็นต้องยื่นฟ้องต่อศาลก็สามารถกระทำได้ การที่หน่วยงานของรัฐที่เสียหายมีอำนาจออกคำสั่งเรียกให้เจ้าหน้าที่ผู้นั้นชำระเงินภายในเวลาที่กำหนดการยึดหรืออายัดทรัพย์สินของเจ้าหน้าที่ผู้กระทำ

ละเมิดออกขายทอดตลาดเพื่อชำระเงินให้ครบถ้วนโดยการออกคำสั่งทางปกครองของหน่วยงานของรัฐตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539 มาตรา 57⁽⁴⁾ แม้แต่คำว่าหน่วยงานอื่นของรัฐที่มีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้เป็นหน่วยงานของรัฐตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 มาตรา 4 วรรค 2 หมายถึงหน่วยงานใดบ้างยังมีรายละเอียดอีกมากที่ยังไม่ได้กล่าวถึง

การที่จะได้รับความคุ้มครองโดยกฎหมายของบุคลากรทางการแพทย์ที่สำคัญอย่างหนึ่งคือการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่มีลายลักษณ์อักษรที่กำหนดโดยหน่วยงานนั้นเองแต่ต้องได้รับการรับรองคุณภาพในหลักเกณฑ์และในการปฏิบัติงานจากหน่วยงานที่มาตราฐานที่น่าเชื่อถือ และปฏิบัติตามหลักเกณฑ์นั้นโดยเคร่งครัด เพื่อให้ได้ผลการปฏิบัติการณ์ที่มีความถูกต้อง แม่นยำเชื่อถือได้จะเป็นการได้รับความคุ้มครองทางหนึ่งที่สามารถปฏิบัติได้เอง

บรรณานุกรม

1. ถวัลย์ รุยาพร. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์, พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดพิมพ์อักษร ; 2547 : 16.
2. The Justice Group, ประมวลกฎหมายอาญา, กรุงเทพฯ : หจก. พิมพ์อักษร : 2551 : 39.
3. สนิท สนั่นศิลป์. คำอธิบายกฎหมายว่าด้วยความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ สุตรไพศาล : 2548 : 16 ; 37.
4. วิสูตร ธนชัยวิวัฒน์. พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สูตรไพศาล : 2546 : 31.